परिच्छेद -३

कार्यालयबाट सम्पन्न गरिने सवारी दर्ता तथा यातायात व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि

यातायात व्यवस्था विभागअन्तर्गत यातायात व्यवस्था कार्यालय, सवारी, मोटरसाइकल, यातायात व्यवस्था कार्यालय सवारी चालक अनुमतिपत्र, सवारी परीक्षण कार्यालय र यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय गरी ६ प्रकारका कार्यालयहरू रहेका छन् । कार्यालयको कार्य प्रकृतिका आधारमा सम्पादन हुने कार्यहरूलाई देहाय बमोजिम उल्लेख गरिएको छ :

११. यातायात व्यवस्था कार्यालय, सवारी र मोटरसाइकलबाट हुने कार्य र उक्त कार्यसम्पादन गर्ने कार्यविधि

११.१. सवारी दर्ता सम्बन्धमा

विदेशमा उत्पादन भई पैठारी गर्न चाहने फर्म वा कम्पनीले त्यस्तो सवारी नेपालभित्र पैठारी गरी दर्ता गर्न आउनु अघि विभागबाट नेपाल सवारी प्रदूषण मापदण्ड, २०६९ (पछि संशोधन हुनेसमेत) भित्र रहेको भनी प्रमाणित गराएको हुनुपर्नेछ । नेपालमा उत्पादन हुने सवारीमा जडान हुने इन्जिन नेपाल सवारी प्रदूषण मापदण्ड, २०६९ (पछि संशोधन हुनेसमेत) भित्र रहेको विभागबाट प्रमाणित गराउनुपर्नेछ । विदेशबाट पैठारी भएका वा स्वदेशमै उत्पादित सवारी सडकमा चल्न सक्ने क्षमताको प्रमाणपत्र (Road Worthiness Certificate) विभागबाट प्राप्त गरेको हुनुपर्नेछ ।

सवारी दर्ताका प्रकार

१. नयाँ सवारी दर्ता

२.अस्थायी दर्ता

३.सरुवा दर्ता

४.हेरफेर दर्ता

५.लिलाम दर्ता

६.पुनः दर्ता

११.१.१. नयाँ सवारी दर्ता गर्दा अवलम्बन गर्नुपर्ने प्रक्रिया

सवारी तथा यातायात व्यवस्था नियमावली, २०५४ को अनुसूची-४ को ढाँचामा निवेदन फाराम भरी रु. १०।- को टिकट टाँसीपेस गर्नुपर्नेछ ।

निवेदन साथ देहायका कागजात तथा थप कुरा संलग्न हुनुपर्नेछ

(१) सम्बन्धित सवारी नेपाल सवारी प्रदूषण मापदण्ड, २०६९ (पछि संशोधन हुनेसमेत) भित्र रहेको भनी विभागले प्रमाणित गरिदिएको पत्र,

(२) सक्कल भन्सार प्रज्ञापनपत्र र भन्सार महसुल तिरेको रसिद (सक्कल प्रज्ञापन पत्र कार्यालयमा नै रहनेछ),

(३) सवारी आयातकर्ता फर्म वा कम्पनीको सम्बन्धित निकायमा दर्ता भएको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि, आयकर दर्ताको कागजात, कर चुक्ता प्रमाणपत्र र मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएको प्रमाणपत्रहरूको प्रमाणित प्रतिलिपि,

(४) दर्ताका लागि आएका सवारीहरूको च्यासिस नम्बर, इन्जिन नम्बर र सम्पूर्ण भौतिक अवस्था देखिने सवारी साधनको फोटो,

(५) दर्ताका बखत सम्बन्धित सवारी साधन यातायात व्यवस्था कार्यालयमा ल्याई चेकजाँच गराउनुपर्नेछ ।

(६) सवारी साधनको बीमा गरेको कागजात,

(७) पैठारी भएका सवारीहरूको आर्थिक ऐन बमोजिम लाग्ने सडक निर्माण तथा सम्भार दस्तुर, सवारी कर, आयकर आदि दरबन्दी अनुसारको रकम भुक्तानी गर्नुपर्नेछ ।

(८) सवारी आयातकर्ताले जुन दरबन्दी अनुसारको महसुल भुक्तानी गरी सवारी आयात गरेको छ सोही दरबन्दी अनुसारको सवारी दर्ता गर्नुपर्छ । यसरी दर्ता गर्दा नियमावलीको नियम १७ र १८ बमोजिमको वर्गीकरण र स्तर बमोजिम हुने गरी दर्ता गर्नुपर्नेछ । भन्सार प्रज्ञापनपत्र बमोजिम विवरण र सवारी दर्ता गर्नुपर्ने विवरणमा अमिल्दो देखिएमा सम्बन्धित भन्सार कार्यालयसँग बुझी स्पष्ट भई आएपछि मात्र दर्ता गर्नुपर्नेछ ।

(९) कार्यालयमा दर्ता हुन आउने सवारीका लागि सम्बन्धित कार्यालयको प्राविधिक शाखाबाट प्राविधिक परीक्षण गरी प्राविधिक विवरण ठीक देखिएमा लाग्ने सबै राजश्व (कर तथा दस्तुर) बुझाउन पठाउनुपर्नेछ । प्राविधिक प्रतिवेदन सहित राजश्व दाखिला भई आएपछि सवारी दर्तासम्बन्धी अन्य कारवाही सम्बन्धित फाँटबाट गर्नुपर्नेछ । यसरी दर्ताका लागि प्राप्त भएका विवरणलाई सम्बन्धित फाँटका फाँटवालाले क्रमानुसार First Come First Serve Basis मा जाँच गरी कार्यालयमा राख्नुपर्ने रेकर्डहरू खडा गरी दर्तायोग्य देखिएमा सिफारिस सहित सम्बन्धित अधिकृत वा कार्यालय प्रमुख समक्ष पेस गर्नुपर्नेछ ।

(१०) कार्यालयमा दर्ता हुन आउने सवारीले आवश्यक सबै कागजात पूरा गरी ल्याएको छ र प्राविधिक परीक्षणबाट पनि ठीक देखिएको छ भने त्यस्ता सवारीहरूमा लाग्ने कर तथा दस्तुरहरू लिई ढड्डामा सम्पूर्ण विवरण भरी दर्ता गरी सवारी धनीलाई सवारी दर्ता प्रमाणपत्र दिनुपर्नेछ ।

(११) कुनै वित्तीय संस्थाबाट ऋण लगानी गरी दर्ता हुन आउने सवारीका हकमा सम्बन्धित वित्तीय संस्थाको दर्ता प्रमाणपत्र, आयकर दर्ता प्रमाणपत्र (स्थायी लेखा नम्बर) तथा ऋणी संस्था भए सोको दर्ता प्रमाणपत्र, कर चुक्ता प्रमाणपत्र र आयकरको प्रमाणपत्र (स्थायी लेखा नम्बर) तथा व्यक्ति भए नागरिकताको प्रमाणित प्रतिलिपि संलग्न राख्नुपर्नेछ ।

(१२) ढड्डाको बीचमा कुनै नम्बर खाली नराखी सिलसिलेवार रूपमा सम्बन्धित सवारीको दर्ता किताब (ढड्डा) को पाना तथा फाइलमा रहने कार्डमा समेत सवारी दर्ता प्रमाणपत्रको सिलसिलेवार नम्बर उल्लेख गरी राख्नुपर्नेछ ।

(१३) दर्ताको निर्णय र दर्ता प्रमाणपत्र प्रमाणित गर्ने कार्य कार्यालय प्रमुख वा निजबाट अधिकार प्रत्यायोजन भएको अधिकृत कर्मचारीबाट हुनुपर्नेछ ।

(१४) भन्सार प्रज्ञापन पत्र जारी भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्रमा दर्ताका लागि आवश्यक कागजात सहित पेस गर्नुपर्नेछ । सो अवधि नाघी दर्ता गर्न पेस गरेमा ऐनको दफा १६० (२) (ख) बमोजिम जरिवाना लिएर मात्र दर्ता गरिदिनुपर्नेछ ।

(१५) जसको नाममा भन्सार प्रज्ञापनपत्र वा भ्याट बिल छ सुरुमा त्यसैका नाममा सवारी दर्ता गर्नुपर्नेछ ।

(१६) सवारी दर्ता गर्दा भन्सार प्रज्ञापन पत्रमा उल्लिखित किसिम, वर्गीकरण र विवरण अनुसार भए/नभएको कुरा चेकजाँच गर्नुपर्नेछ । सवारी अनिवार्य रूपमा सम्बन्धित कार्यालयमा लगी सवारीको निरीक्षण गर्ने र प्रज्ञापनपत्र तथा प्राविधिक प्रतिवेदन मेल खाएमा मात्र सवारी दर्ता गर्नुपर्नेछ । सा अनुसार नभएमा भन्सार कार्यालयमा पत्राचार गरी एकिन आएपछि मात्र सवारी दर्ता गर्नुपर्नेछ ।

(१७) सवारी दर्ता गराउन सवारी धनी स्वयम् उपस्थित हुनुपर्नेछ । सो सम्भव नभएमा रित पूर्वकको मन्जुरनामा वा वारिसनामा प्राप्त व्यक्ति आफ्नो नागरिकता प्रमाणपत्रको सक्कल तथा नक्कल लिई उपस्थित हुनुपर्नेछ ।

(१८) सवारी दर्ता गर्दा भन्सार प्रज्ञापनपत्रमा कुनै विवरण स्पष्ट नभएमा वा कुनै प्रकारको शङ्का लागेमा सम्बन्धित भन्सार कार्यालयमा सम्पर्क गरी सो स्पष्ट भएपछि मात्र दर्ता गर्नुपर्नेछ । साथै सवारी दर्ता रेकर्ड तथा सवारी दर्ता प्रमाणपत्रको भन्सारको निस्सा महल वा खरिद भई आएका संस्था वा कम्पनीको विवरण महलमा भन्सार कार्यालयको नाम, प्रज्ञापन पत्र नं., मिति तथा रसिद नं. समेत स्पष्ट रूपमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

(१९) सवारीको दर्ता गर्दा सवारीको प्रयोग अनुसारको नम्बर प्लेट र सो प्लेटमा प्रयोग गरिने सङ्केत नं. ऐनको अनुसूची-२ मा भएको व्यवस्थाअनुसार स्पष्टरूपमा तोक्नुपर्नेछ । साथै सवारी दर्ता प्रमाणपत्रको कैफियत महलभन्दा अगाडि निर्देशन महलमा उल्लेख गरिएका निर्देशनहरू सवारीधनीलाई जानकारी गराई सहीछाप गराई राख्नुपर्नेछ ।

(२०) ऐनमा व्यवस्था गरिए बमोजिम सवारी दर्ता गर्नका लागि इन्कार गरिएको अवस्थामा बाहेक सवारी दर्ता गरिसके पछि उक्त सवारीको लगत (विवरण) दर्ता किताबमा, दर्ता फाराममा र सवारी दर्ता प्रमाणपत्रमा सम्बन्धित फाँटवालाले अनिवार्य रूपमा सबै विवरण ठीक दुरुस्तरूपमा उल्लेख गरी सवारी व्यक्तिगत नाममा भए त्यसमा फोटोसमेत टाँस्ने र सोमा अख्तियारवाला कर्मचारीले प्रमाणित गर्नुपर्नेछ । सवारी कुनै कार्यालय, सङ्संस्था वा फर्मको नाममा भए त्यसको छापसमेत ती अभिलेखमा लगाउन लगाई सोमा दर्ता गर्ने अधिकारीले प्रमाणित गरी कार्यालयको छापसमेत लगाई सवारी

धनीलाई प्रमाणपत्र दिनुपर्नेछ। साथै सवारीधनीको दस्तखतको महलमा स्पष्टरूपमा सवारी धनी वा वारेसबाट दर्ता भएको भए निजको दस्तखतसमेत गराउनुपर्नेछ । सवारी कुनै वित्तीय संस्थाको नाममा भई ऋणी तोकिएकामा निजको आधिकारिक प्रतिनिधि समेतको विवरण अभिलेख र सवारी दर्ता किताबमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ।

(२१) सवारीको वर्गीकरण तथा किसिम एवं रङ्ग, सिट क्षमता निर्धारण गर्दा उक्त सवारीको क्याटलग, स्पेसिफिकेसन, भन्सार प्रज्ञापनपत्रमा उल्लिखित विवरण, सवारीको स्वरूप एवं आकृतिसमेतको आधारमा प्राविधिकबाट प्रतिवेदन लिई सो अनुसार उल्लिखित विषय कायम गर्नुपर्नेछ।

(२२) नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी प्रदूषण परीक्षणको व्यवस्था लागू गरेको क्षेत्रमा दर्ता हुने सबै प्रकारका सवारीको प्रदूषण जाँच गरी प्रदूषण मापदण्डभित्र रहेको पाइएमा मात्र सवारी दर्ता गरिनेछ।

(२३) ग्यासबाट सञ्चालन हुने सवारी दर्ता गर्दा उक्त सवारीमा प्रयोग हुने ग्यास सिलिन्डर जुन देशमा उत्पादन हुन्छ उक्त देशको आधिकारिक निकायबाट सो सिलिन्डर ग्यासबाट चल्ने सवारीमा प्रयोग गर्न सकिने भनी प्रमाणित भएको हुनुपर्नेछ र सोको ओरिजिनल टेस्ट प्रमाणपत्र समेत ग्यास सवारीसाथ कार्यालयमा पेस गर्नुपर्नेछ। सो अनुसार नभई खाना पकाउने ग्याससिलिन्डर वा अन्य अनधिकृत ग्याससिलिन्डर राखी सञ्चालन गर्ने गरी कुनै पनि ग्यासबाट सञ्चालन हुने सवारी दर्ता गरिने छैन ।

(२४) ग्यास सवारीमा प्रयोग गर्न पाउने सिलिन्डरको निर्माण कम्पनीले उल्लेख गरेको रेफरेन्स नम्बरलाई सवारी दर्ता किताब (ढड्डा) मा र सवारी दर्ता प्रमाणपत्रमा समेत उल्लेख गरिदिनुपर्नेछ। उक्त सिलिन्डरलाई फेरबदल गर्नुपरेमा कार्यालयको स्वीकृति लिएर मात्र फेरबदल गर्नुपर्नेछ।

(२५) हालसम्म दर्ता भई सञ्चालनमा रहेका ग्यास सवारीहरूले उल्लेख भए बमोजिम ओरिजिनल टेस्ट प्रमाणपत्र प्राप्त सिलिन्डर प्रयोग गरेका छन्/छैनन् भन्ने विषयमा कार्यालयले ट्राफिक प्रहरीको सहयोग लिई निरीक्षण गरी नभएको पाइएमा ऐनको दफा १६० (३) बमोजिम जरिवाना गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्छ। तथा यस्ता सवारीहरूको जाँचपास तथा बाटो इजाजतपत्र नवीकरण गर्नुहुँदैन ।

(२६) काठमाडौँ उपत्यकाभित्र, पोखरा उपत्यकाभित्र तथा लुम्बिनी गुरुयोजना लागु भएको क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने गरी कुनै पनि डिजेलबाट सञ्चालित ट्याक्सी दर्ता गरिने छैन ।

(२७) सवारी निर्माता कम्पनीले सवारीका सम्बन्धमा तोकिएको सवारीको विस्तृत विवरण (Specification) विपरीत हुने गरी कुनै पनि सवारी दर्ता गर्नुहुँदैन। यस्तै सवारी निर्माता कम्पनीले तोकिदिएको विस्तृत विवरण बमोजिम सवारी रहे नरहेको जाँचबुझ गरेरमात्र सवारी दर्ता गर्नुपर्दछ। सवारी निर्माता कम्पनीले जारी गरेको सक्कल (Original) विस्तृत विवरणलाई मात्र मान्यता दिनुपर्नेछ।

(२८) कार्यालयमा दर्ता हुन आउने सबै सवारीहरू दर्ता गर्ने कार्य सम्पन्न भएपछि सम्बन्धित फाँटवाला कर्मचारीले सो दर्ताको फाइलस्रेस्ता जिम्मेवारीका साथ खोजिएको बेला भेटिने गरी सुरक्षितसाथ राख्न लगाउनुपर्नेछ। सो नगरी निजको लापरवाही वा हेलचेक्याइँबाट फाइल हराएमा वा नभेटिएमा निज फाँटवाला कर्मचारीलाई निजामती सेवा ऐन, नियमावली तथा अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम कारवाही हुनेछ।

(२९) सार्वजनिक सवारी साधन दर्ता गर्दाको अवस्थामा उक्त सवारी साधनको आयु उत्पादन वर्षले २० वर्ष मात्र हुनेछ। २० वर्षको गणना उत्पादन मितिबाट गरिनेछ। सवारीको उत्पादन वर्ष निर्धारण गर्दा निम्न बमोजिम गर्नपर्नेछ।

क) उत्पादन वर्ष र शुरुदर्ता मिति पनि खुलेका सवारी साधनको हकमा उत्पादन वर्षले २० वर्ष पुग्ने सालको डिसेम्बर महिना वा शुरु दर्ता मिति जुन अघि हुन्छ त्यसैलाई आधार मानि २० वर्ष पुगे नपुगेको गणना गर्ने।

ख) उत्पादन वर्ष नखुलेको तर शुरु दर्ता मिति मात्र खुलेका सवारीका हकमा शुरु दर्ता मितिले गणना गरी २० वर्ष पुगे नपुगेको एकिन गर्ने।

ग) शुरु दर्ता भै नसकेका भन्सार कार्यालय र राजस्व अनुसन्धान विभाग जस्ता निकायले लिलाम गरेका सवारीका हकमा उत्पादन वर्षले २० वर्ष पुग्ने सालको डिसेम्बर महिनाका आधारमा २० वर्ष पुगे नपुगेको एकिन गर्ने।

(३०) कुटनीतिक नियोगका नाममा सवारी साधन दर्ता गर्नु परेमा परराष्ट्र मन्त्रालयको सिफारिसका आधारमा मात्र गर्नुपर्नेछ। कुटनैतिक नियोग, परियोजना र अन्य निकाय (सरकारी एवं गैरसरकारी संघ, संस्था) ले शुरु उत्पादन मितिले १५ वर्ष नाघेका पुराना सवारी साधनको Scrap गरी रजिष्ट्रेशन रद्द गर्न चाहेमा सम्बन्धित मन्त्रालयको सिफारिश सहित पैठारी गर्दाको प्रज्ञापन पत्र र Duty Exemption को पत्र सहित सम्बन्धित यातायात व्यवस्था कार्यालयमा सिफारिस गर्ने र सम्बन्धित यातायात व्यवस्था कार्यालयले राजश्वहरु छुटको लागि अर्थ मन्त्रालयमा कागजात सहित पठाउने र उक्त सवारी साधन अर्थ मन्त्रालयको स्वीकृतिमा नियमानुसार Scrap गर्ने।

(३१) नेपालमा बडी (Body) बनाउने गरी सवारीको च्यासिसमात्र आयात गरी दर्ता गर्दा उक्त सवारीको च्यासिसको ओरिजिनल लम्बाइ र बडीको अधिकतम लम्बाइ समेत किटान गरी दर्ता किताब (ढड्डा) मा र सवारी दर्ता प्रमाणपत्रमा समेत जनाई राख्नुपर्नेछ। उक्त अधिकतम लम्बाइ भन्दा बढी हुने गरी पछि सेफ्टीपाता राखी बडी थप गर्न पाईने छैन । नेपालमा बडी बनाई सार्वजनिक सवारीहरू तथा अन्य सवारीहरू दर्ता गर्दा भ्याट बील अनिवार्य रूपमा पेस गर्नुपर्नेछ।

(३२) सवारीको च्यासीस आयात गरी दर्ता भएको सवारीको बडी बनाउँदा विभागबाट स्वीकृत **"कारखाना तथा वर्कशप सञ्चालन निर्देशिका,२०७४"** र **"बस बडी बिल्डिङ्ग मापदण्ड, २०७४"** मा भएका प्रावधान अनुसारको प्रकृयामा दर्ता गर्नुपर्नेछ।

(३३) सवारी साधनहरू पत्रु गर्दा असुल गर्नुपर्ने कर, शुल्क र जरिवाना लिनुपर्ने भए असुल गरी पत्रु गर्नुपर्नेछ ।

(३४) सरकारी तथा सरकारी स्वामित्वमा रहेका सङ्संस्थाहरूका सवारी साधनहरू लिलाम बिक्री गर्दा २० वर्ष पुगेका सवारी साधनहरूको हकमा नामसारी दर्ता हुने छैन । उक्त सवारी साधनहरू नेपाल सरकारलाई बुझाउनुपर्ने सम्पूर्ण कर, शुल्क, जरिवाना बुझाई लगतकट्टा गरिसकेपछि मात्र पत्रुमा लिलाम बिक्री गर्नुपर्नेछ ।

(३५) इन्जिन नम्बर वा चेसिस नम्बर दुबैमा वा कुनै एकमा रिपन्च/रफपन्च गरेको कैफियत देखिएमा सो सवारी साधन दर्ता नगरी पत्रु गर्नुपर्नेछ ।

(३६) सुरु दर्ता गर्दा फाइल खडा गरी फाइलका विवरणहरू कम्प्युटर प्रविष्टी गर्नुपर्नेछ । सवारी धनीले चाहेमा फायलको प्रतिलिपी दिन सकिनेछ ।

(३७) ट्र्याक्टर तथा ट्रली र सो मा भार बहन गर्न सक्ने क्षमतालाई जोडी ४ टनभन्दा बढी वजन भएमा निजीमा दर्ता नगर्ने ।

(३८) यात्रुवाहक सवारी साधनको क्षमता चालक सहितको कुल सिट संख्या सवारी दर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

(३९) मालवहक सवारी साधनको भारवहन क्षमता "मालवाहक सवारी साधनको भारवहन नियमन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४" को अनुसची-१ मा उल्लेख भए अनुसारको कुल भारवहन क्षमता एकिन गरी सवारी दर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

११.१.२. अस्थायी दर्तासम्बन्धी व्यवस्था

कुनै पनि सवारी साधन कुनै निश्चित समय एवं प्रयोजनका लागि अस्थायी दर्ता गर्नुपर्ने भएमा निम्न लिखित प्रक्रिया अवलम्बन गर्नुपर्नेछ :

(१) कुनै सवारी साधन कुनै परियोजनामा निश्चित अवधिका लागि सञ्चालन हुने र अवधि समाप्त भएपछि सो सवारी साधन सम्बन्धित मुलुकमै फिर्ता लग्ने विषय उल्लेख गरी परियोजना प्रमुख स्वयम्ले सम्बन्धित कार्यालयमा अनुरोध गरेमा अस्थायी दर्तासम्बन्धी प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ ।

(२) आयोजनामा कार्यरत कम्पनीका लागि रातो पृष्ठभूमिमा सेतो अक्षर लेखिएको निजी नम्बर प्लेट प्रदान गर्नुपर्नेछ ।

(३) उक्त नम्बर प्लेटमा सर्वप्रथम प्रदेशको सङ्केत राख्ने, त्यसपछि लट नम्बर राख्ने अनि अस्थायी दर्ता बुझाउन "अ" अक्षर राख्ने र त्यसपछि योजना जनाउने "यो" राख्ने अनि मात्र सवारी दर्ता सङ्ख्या क्रमशः राख्दै जाने ४ अङ्कसम्म क्रमश राख्दै जाने, पाँचौँअङ्कमा जानुपर्ने अवस्था आएमा १ अङ्क माथिको अङ्क राख्ने, जस्तै : बा १ अ यो ।

(४) नम्बर प्लेट र अक्षरको साइजको सम्बन्धमा प्रचलित ऐन, नियम र निर्देशिका बमोजिम हुनेछ ।

(५) आर्थिक अध्यादेश र अर्थ मन्त्रालयको निर्णयानुसार भए/गरेका कार्य गर्नुपर्नेछ ।

(६) यस्ता सवारीको दर्ताको छुट्टै रेकर्ड राख्नुपर्नेछ ।

(७) अस्थायी दर्ता भएका सवारी साधन आयोजना समाप्त भएपछि अनिवार्य रूपमा फिर्ता लैजानुपर्ने र सो विषय सवारी दर्ता किताबमानै स्पष्ट रूपमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ । फिर्ता नलगेमा अवधि पुगे पश्चात् नविकरण नगरी सम्बन्धित आयोजना/परियोजनालाई जानकारी गराउनुपर्नेछ ।

(८) अस्थायी दर्ता हुने सवारी साधनबाट अस्थायी दर्ता भएकोआर्थिक वर्षको सडक सम्भार दस्तुरका अतिरिक्त सवारीकरसमेतअसुल गर्नुपर्नेछ ।

(९) त्यस्तो सवारीको अवधिसहितको तेस्रो पक्ष बीमा अनिवार्य रूपमा भएको हुनुपर्नेछ ।

११.१.३. सरुवा दर्ता गर्दा अवलम्बन गर्नुपर्ने प्रक्रिया

१. सवारी तथा यातायात व्यवस्था नियमावली, २०५४ को अनुसूची-४ को ढाँचामा निवेदन फाराम भरी रु.१०।- को टिकट टाँसी पेस गर्नुपर्नेछ ।

२. निवेदनसाथ देहायका कागजात संलग्न गर्नुपर्नेछ :

(१) सवारी दर्ता रहेको कार्यालयबाट सरुवा सहमति पठाइएको पत्रसाथ भन्सार प्रज्ञापनपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि अनिवार्य रूपमा संलग्न गरी पठाउनुपर्नेछ ।

(२) उत्पादन मितिले १५ वर्ष पुगेका जुनसुकै प्रकारका सवारी साधनहरू सरुवा दर्ता गरिने छैन तर काठमाडौँ उपत्यकाबाट बाहिर सरुवा दर्ता भई जाने सवारी साधनलाई यो प्रावधान लागु हुने छैन,

(३) सुरु दर्ता गर्ने वा यसअघि दर्ता भएको कार्यालयबाट दिइएको सक्कलै सहमतिपत्र व्यक्तिको हातमा नदिई सुरक्षाका लागि लाहाछाप लगाई सिलगरी हुलाकको द्रुतसेवा मार्फत पठाउनुपर्ने र प्राप्त सहमति पत्रमा कुनै शङ्का लागेमा फोनबाट सम्बन्धित सही गर्ने अधिकृतसँग रुजु गरेर मात्र त्यस्ता सवारी दर्ता गर्ने/नगर्ने सम्बन्धमा दर्ता गर्ने अधिकारीले आवश्यक निर्णय लिनुपर्नेछ । फोनमा बुझेको विषय कुन पदाधिकारीले कुन पदाधिकारी सँग बुझेको हो सोको विवरण फोन नम्बर सहित फाइलमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

(४) सरुवा सहमति माग गर्ने सवारीधनीले पेस गरेको कागजातमा कुनै कैफियत देखिएमा सोको पूर्ण जिम्मेवारी उक्त सवारी धनी समेतले लिनुपर्नेछ ।

(५) सहमति दिने कार्यालयमा भएका सवारी दर्तासम्बन्धी सवारी दर्ता किताब (ढड्डा), सवारी दर्ता कार्ड, सुरु दर्ता निवेदन आदि सवारीसँग सम्बन्धित सबै कागजातको प्रमाणित प्रतिलिपि सरुवा सहमतिपत्र साथ संलग्न गरी पठाउनुपर्नेछ ।

(६) चालु आ.व.सम्मको सवारी साधन कर तिरेको प्रमाण (सार्वजनिक सवारी भए चालु आ.व. सम्मको सवारी आयकर समेत तिरेको प्रमाण) संलग्न हुनुपर्नेछ ।

(७) सवारी धनी व्यक्ति भए नागरिकताको प्रमाणपत्र र सङ्संस्था, फर्म वा कम्पनी भए अद्यावधिक नवीकरण भएको दर्ता प्रमाणपत्र तथा आयकर दर्ता एवं मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि एवं करचुक्ता प्रमाणपत्र समेत संलग्न हुनुपर्नेछ ।

३. सरुवा दर्ताका लागि सम्बन्धित सवारी साधन कार्यालयमा अनिवार्यरूपमा ल्याउनुपर्नेछ । एक कार्यालयबाट जारी भएको प्राविधिक प्रतिवेदनका आधारमा अर्को कार्यालयमा सवारी दर्ता गर्नुहुँदैन ।

४. लिलामको प्रक्रियाबाट आएका कुनै पनि सवारी काठमाडौँ उपत्यकाभित्र सरुवा दर्ताहुने छैन र अन्य कार्यालयहरूले सरुवा सहमति पठाउनु समेत हुँदैन,

५. सरुवा सहमति प्राप्त भई सरुवा दर्ता गर्दा सोको रेकर्ड अनुसूची ५ बमोजिमको ढाँचामा खडा गरी प्रमाणित गरी राख्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

६. सवारी साधनको रेकर्ड बुझ्नका लागि सुरुमा जसका नामबाट सवारी दर्ता भएको हो उसैका नाममा देखिने गरी दर्ता नम्बर कायमै राख्नुपर्ने हुँदा एकपटक दिइएको दर्ता नम्बरलाई परिवर्तन गर्नुहुँदैन । सरुवा सहमति लिई गएको सवारीको दर्ता नम्बर अन्य कसैलाई नदिई कैफियत जनाई खाली नै राख्ने र अन्य कार्यालयमा दर्ता भएको जानकारी प्राप्त भएपछि लगतकट्टा जनाउनुपर्नेछ । अन्य कार्यालयबाट सहमति लिई सरुवा दर्ता हुन आउने सवारीलाई समेत नयाँसरह प्राप्त हुने नम्बर नै प्रदान गर्नुपर्नेछ ।

७. सरुवा सहमति दिई पठाएको सवारीको अनुसूची-६ बमोजिमको ढाँचामा रेकर्ड खडा गरी प्रमाणित गरी राख्ने तथा सवारीको ढड्डा तथा फाइलमा रहेको दर्ता कार्डमा सबैले सजिलै बुझ्न र देख्न सक्ने गरी सहमति गएको कार्यालय र मिति समेतको व्यहोरा अनिवार्य रूपमा जनाई अधिकृतबाट प्रमाणित गराई राख्नुपर्नेछ ।

८. सरुवा सहमतिबाट सवारी दर्ता गरेपछि सोको लगतकट्टाका लागि सम्बन्धित कार्यालयमा तत्कालै लेखि पठाउनुपर्नेछ । यसरी लगतकट्टाको जानकारी प्राप्त भएपछि सम्बन्धित कार्यालयले सम्बन्धित सवारीको लगत तुरुन्त कट्टा गरी रेकर्ड अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ ।

९. सरुवा सहमति लिई गएको सवारीको नम्बर उक्त सवारी सम्बन्धित कार्यालयमा दर्ता भएको जानकारी प्राप्त भएपछि लगतकट्टा जनाई राख्नुपर्नेछ । यसरी लगत कट्टा जनाइएको नम्बर अन्य कसैलाई नदिई खाली नम्बर नै कायम राख्नुपर्नेछ ।

१०. सरुवा सहमति लिई गएको ३५ दिनभित्र सम्बन्धित कार्यालयमा दर्ता नगरेमा वा सम्बन्धित कार्यालयबाट सरुवा सहमति फिर्ता ल्याई सहमति रद्द गराउन चाहेमा ऐनको दफा १६० (३) बमोजिम जरिवाना गरेर मात्र आवश्यक कारवाही गर्नुपर्नेछ ।सरुवा सहमति भई गएका सवारी साधनहरू सम्बन्धित कार्यालयमा दर्ता

हुन नसकी सहमति फिर्ता भई आएमा साबिकको नम्बरमा पुनः दर्ता गर्नुपरेमा प्राविधिक चेकजाँच समेतका आधारमा सहमति रद्दगरी पुनः दर्ता कायम गर्नुपर्नेछ ।

११. सरुवा सहमति लिई गइसकेको सवारीको सम्बन्धित कार्यालयमा दर्ता गरी नयाँ दर्ता प्रमाणपत्र नलिएको अवस्थामा पुरानै सवारी दर्ता प्रमाणपत्र नवीकरण गरिदिन हुँदैन । सरुवा सहमति पठाउना साथ सोको विवरण ढड्डा एवं कम्प्युटरमा जनाउने कर्तव्य सरुवा सहमति पठाउने कार्यालयको रहनेछ ।

१२. सरुवा दर्ता हुन आउने सवारीको निवेदन पेस हुन आएमा कार्यालय प्रमुख वा शाखा अधिकृतबाट तोक आदेस भएपछि प्राविधिक शाखामा गई सवारीको प्राविधिक परीक्षण गराउनुपर्नेछ । प्राविधिक शाखाबाट सवारीको प्राविधिक परीक्षण गरी ठीक देखिएमा प्रचलित काननवमोजिम लाग्ने सवारी साधन कर तथा दस्तुरहरू दाखिला गर्न पठाउनुपर्नेछ । सबै राजश्व दाखिला र प्राविधिक प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि सो सम्बन्धी अन्य कारवाही अगाडि बढाउनुपर्नेछ । सम्बन्धित फाँटले यसरी दर्ता हुन आउने सवारीहरूलाई क्रमबद्ध रूपमा First Come First Serve basis मा कार्यालयमा राख्नुपर्ने रेकर्ड खडा गरी दर्ता प्रमाणित गर्नका लागि सिफारिस सहित सम्बन्धित फाँट प्रमुख समक्ष पेस गर्नुपर्नेछ ।

१३. सरुवा दर्ता हुन आउने सवारीका सम्बन्धमा सहमति दिई पठाउने कार्यालयमा सहमति पत्रमा दस्तखत गर्ने सम्बन्धित कर्मचारीसँग फोन, फ्याक्सएवं इमेलमार्फत सम्पर्क गरी बुझ्ने र सम्बन्धित कार्यालयबाट एकिन पत्र प्राप्त भएपछि मात्र सहमति दर्ता गर्नुपर्नेछ ।

१४. सरुवा सहमतिपत्र पठाउँदा सक्कल सहमतिपत्रमा सम्बन्धितफाँटवाला कर्मचारीको नाम, पद, फोन नम्बर र मिति उल्लेख गरी अनिवार्य रूपमा पूरा दस्तखत भएको हुनुपर्नेछ ।

१५. सार्वजनिक सवारी साधनहरूको सरुवा दर्ता गर्दा सङ्गीतसम्बन्धी रोयल्टी चुक्ता प्रमाणपत्र पेस गर्नुपर्नेछ ।

११.१.४. हेरफेर दर्ता गर्दा अवलम्बन गर्नुपर्ने प्रक्रिया

१ उत्पादन वर्षले १५ वर्ष पूरा भएका सार्वजनिक सवारीहरूलाई निजी तथा अन्य नम्बरमा दर्ता गर्ने गरी हेरफेर दर्ता गर्नुहुँदैन ।

२ लिलामबाट आएका कुनै पनि सवारी काठमाडौँ उपत्यकामा हेरफेर दर्ता र नामसारी गर्नुहुँदैन । यस्तै उत्पादन वर्षले २० (बीस) वर्ष पूरा भएका लिलामबाट आएका सवारीको हेरफेर दर्ता तथा नामसारी गर्नुहुँदैन । त्यस्ता सवारीको नियमानुसार लगतकट्टा गर्नुपर्नेछ ।

३ ऐनमा व्यवस्था भएबमोजिम सवारीको किसिममा दस्तुर लिई हेरफेर गर्न स्वीकृति दिँदा मालवाहक सवारीलाई यात्रुवाहक सवारीमा हेरफेर गर्न स्वीकृति दिइने छैन, तर एक प्रकारको मालवाहक सवारीलाई अर्को प्रकारको मालवाहक सवारीमा हेरफेर दर्ता गर्न

स्वीकृति दिन सकिनेछ। मालवाहक सवारी साधनलाई यात्रुवाहक तथा यात्रुवाहक सवारी साधनलाई मालवाहक सवारीमा हेरफेर दर्ता गरिने छैन।

४ सवारीमा कुनै हेरफेर गर्न तोकिएको ढाँचाको फर्म भरी निवेदन दिएपछि उक्त सवारीको विस्तृतरूपमा प्राविधिक परीक्षण गरी सो सवारीलाई मागबमोजिम हेरफेर गर्न सकिने/नसकिने हाल परिणत गरिने किसिमबाट सो सवारी सञ्चालन गर्न योग्य हुने/नहुने तथा आवश्यक कागजपत्रसमेतजाँचबुझ गरी प्राविधिकको रायसिफारिस अनिवार्यरूपमा लिई सोका आधारमा हेरफेर गर्न आवश्यक दस्तुर लिई अनुमति प्रदान गर्नुपर्नेछ। यसरी स्वीकृति दिइएको विवरण अभिलेख तथा सवारी दर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लेख गरी अधिकृतबाट प्रमाणित गराउनु पर्नेछ।

५ सवारीमा हेरफेर वा संशोधनसम्बन्धी कारवाही सवारी दर्ता रहेको कार्यालयबाट मात्र गर्नुपर्नेछ।

६ सवारीको इन्जिन, च्यासिस तथा अन्य मुख्य पार्टपुर्जा काम नलाग्ने भई अर्को जडान गर्नुपरेमा सोको कारणसहितको निवेदन परेपछि कारण मनासिव लागेमा ऐनको दफा ३९ को परिधिभित्र रही हेरफेर गर्न स्वीकृति दिनुपर्नेछ। यसरी फेरिने इन्जिन, च्यासिस तथा अन्य पार्टपूर्जा सम्बन्धित सवारी साधनको आयातकर्ता कम्पनीमार्फत भन्सार आयात गर्न स्वीकृति दिने र सोको भन्सार प्रज्ञापनपत्र र महसुल बुझाएको रसिद एवं सवारीसमेत चेक गरी ऐनको दफा २३ बमोजिम तोकिएको मापदण्डको अधीनमा रही सवारीमा त्यस्तो सामान हेरफेर गर्दा उक्त सवारी सञ्चालन प्रक्रियामा कुनै प्राविधिक कठिनाइ नपर्ने देखिएमा कानुनबमोजिम लाग्ने दस्तुर लिई हेरफेर कायम गरिदिनुपर्नेछ तर सवारी निर्माता कम्पनीले तोकिदिएको विस्तृत विवरण (Specification) विपरीत हुने गरी हेरफेर गर्न स्वीकृति दिइनेछैन।

७ हेरफेर गर्न स्वीकृति दिई हेरफेर गरिसकेपछि उक्त सवारीको साबिक इन्जिन/च्यासिस काम नलाग्ने गरी बिग्रिएको भएमा सोको नम्बरलाई प्राविधिकको रोहवरमा नष्ट गर्न लगाई त्यसको विवरणमा जनाउनुपर्नेछ।

८ कुनै सवारी प्राविधिक जाँचको सिलसिलामा आउँदा कुनै विवरण फरक पर्न गएको भेटिएमा केकति कारणबाट फरक पर्न गएको हो बझी एकिन गर्नुपर्नेछ। विवरणमा फरक परेकामा स्वीकृति लिई भन्सार प्रज्ञापनपत्रबाट आयात भईस्रेस्तामा मिलान गर्न छुट भएकामा सोही व्यहोरा खुलाई सवारी दर्ता प्रमाणपत्र, सवारी दर्ता किताब (ढड्डा) र फाइलमा जनाई प्रमाणित गर्नुपर्नेछ। स्वीकृति नलिई हेरफेर गरेको भेटिएमा ऐनबमोजिम जरिवाना गरी कायम गर्न मिल्नेजतिको हकमा सोहीबमोजिम कायम गरी नमिल्ने भएमा सवारी दर्ता बदर गर्नुपर्नेछ।

९ कुनै सवारीको दुर्घटना वा अन्य कारणबाट इन्जिन वा च्यासिसमा भएको प्लेट हराएमा, नासिएमा वा त्यसमा उल्लिखित नम्बर माटो वा खियाले खाई वा अन्य कुनै प्राकृतिक कारणबाट नबुझिने भएमा उक्त सवारी चेकजाँच गरी त्यस सवारीमा उक्त इन्जिन वा

च्यासिस साबिकदेखि नै रहे/नरहेको, हाल कुनै किसिमले फेरबदल भए/ नभएको भन्ने सम्बन्धमा आवश्यक जाँचबुझ र प्राविधिक परीक्षण गरी साबिक देखिकै यथास्थितिमा रहेको हो भन्ने लागेमा सोको फोटो खिची विभागबाट उपलब्ध भएको नमुना अनुसारको २ वटा प्लेट (इस्यु नम्बर प्लेट) बनाउन लगाई सो प्लेट सवारीमा राखी सोको फोटो खिच्ने र उक्त फोटो एवं अर्को प्लेट सवारी दर्तासम्बन्धी फाइलएवं अभिलेखमा राखी सवारी दर्ता प्रमाणपत्रमा समेत सोको कैफियत जनाई प्रमाणित गरिदिनुपर्नेछ ।

१० कुनै सवारीको किसिम, इन्जिन, च्यासिस, रङ्ग, सिट, बडी निर्माण वा अन्य विवरण हेरफेर गर्न विभागबाट स्वीकृति प्राप्त वर्कसप बाटमात्र गर्ने गरी स्वीकृति दिनुपर्नेछ । यसरी स्वीकृति दिएको वर्कसपको दर्ता प्रमाणपत्र, आयकर दर्ता प्रमाणपत्र आदि अद्यावधिक र नवीकरण भएको हुनुपर्नेछ । उक्त कार्य गर्न स्वीकृति दिँदा सो व्यहोरा सवारीधनीलाई कार्यालयले जानकारी गराउनुपर्नेछ ।

११ सवारीको किसिम, इन्जिन, च्यासिसमा हेरफेर गर्दा वा कुनै प्रकारको संशोधन गर्नुपर्दा सवारीधनी आफैँ उपस्थित भई रीतपूर्वकको निवेदन दिनुपर्ने र सवारीधनी आफैँ उपस्थित हुन नसकेमा रीतपूर्वकको मन्जुरिनामा प्राप्त व्यक्तिको परिचयपत्र वा नागरिकताको प्रमाणपत्रको फोटोकपी पेसगर्न लगाउनुपर्नेछ । साथै यस्तो फेरबदल वा संशोधन गर्न स्वीकृति दिँदा सवारीका अन्य कागजपत्र सवारी दर्ता प्रमाणपत्र, बाटो इजाजतपत्र, जाँचपास, कर तिरेको प्रमाणपत्र, भन्सार प्रज्ञापन पत्र (Reference Number समेत उल्लेख भएको), भ्याट बिल आदि नियमित भए/नभएको हेरी नियमित गर्न लगाएरमात्र स्वीकृति दिनुपर्नेछ ।

१२ सवारीमा हेरफेर वा संशोधन गर्दा तोकिए बमोजिम हेरफेर दस्तुर तिरेको नगदी रसिद पेस हुनुपर्नेछ ।

१३ सवारीको नम्बर प्लेटमा परिवर्तन गर्न हेरफेर दर्ता गर्दा वा सवारीको मुख्य पार्टपुर्जा परिवर्तन गर्नुपरेमा उक्त सवारीले बुझाउनुपर्ने सवारी साधन कर, सवारी दर्ता प्रमाणपत्र नवीकरण दस्तुर, आयकर, बाटो इजाजत, सङ्गित सम्बन्धी रोयल्टीको चुक्ता प्रमाणपत्र, जाँचपास नियमित रूपमा लिए/नलिएको तथा नवीकरण गराए/नगराएको समेत हेरी सोअनुरूप नभएको भए सो गराएरमात्र हेरफेर गर्न स्वीकृति दिनुपर्नेछ ।

१४ कुनै आयोग, नियोग वा विशिष्ट व्यक्तिहरूले प्रयोग गर्ने सरकारी सवारी साधनको नम्बरप्लेट परिवर्तन गरी निजी नम्बर प्लेट स्थायी रूपमा राख्नुपर्ने भएमा गृहमन्त्रालयको स्वीकृतिपत्र पेस गर्नुपर्नेछ ।

१५ कुटनीतिक नम्बर प्लेटबाट भन्सार सुविधा प्राप्त नहुने व्यक्ति वा संस्थाको नाममा हेरफेर दर्ता गर्दा भन्सार महसुल बुझाएको निस्सा र सम्बन्धित नियोग एवं परराष्ट्र मन्त्रालयको सिफारिसको आधारमा मात्र गर्नुपर्नेछ ।

१६ निजीमा दर्ता भएका ट्र्याक्टर तथा ट्रलीहरुले अधिकतम कुल भारवहन क्षमता ४ टन भन्दा कम हुने गरी ट्रली बनाई जडान गर्न सक्छ भने सोही अनुसारको ट्रली जडान गर्न स्वीकृति दिने ।

११.१.५. लिलाम दर्ता गर्दा अवलम्बन गर्नुपर्ने प्रक्रिया

१. लिलाममा विक्रि भएको भनी उल्लेख भएका, भन्सार प्रज्ञापनपत्रमा लिलाम भनी उल्लेख भएका वा कुनै पनि सरकारी निकाय वा सङ्गठित संस्थाबाट बढाबढका प्रक्रियाबाट व्यक्तिको नाममा आएका सवारी साधनलाई सामान्यतया लिलामका सवारी भनेर बुझिन्छ ।

२. भन्सार कार्यालय एवं राजश्व अनुसन्धान कार्यालयहरूबाट भन्सार चोरी पैठारीअन्तर्गतका सवारीहरू आउने गर्दछन् भने अन्य सरकारी कार्यालयहरूबट पुरानो भई काम नलाग्ने अवस्थाका सवारीहरू आउने गर्दछन । त्यसैगरी वित्तीय संस्थाहरूबाट समयमा ऋण नतिरेको कारणबाट लिलाम भएका सवारीहरू आउने गर्दछन् । जेजसरी आएका लिलामका सवारीहरू भए पनि सबै लिलामका सवारीलाई एकै वर्गमा राखी कारवाही अगाडि वढाउनुपर्दछ ।

३. लिलामको सूचना निकाल्दा नै सम्बन्धित निकायले लिलाम गरिने सवारी साधन दर्ता वा स्क्रयाप के प्रयोजनका लागि लिलाम गरिने हो सोको स्पष्ट व्यहोरा सूचनामा नै उल्लेख गर्नुपर्नेछ । लिलामीको सुरु प्रक्रियादेखिनै सम्भव भएसम्म सम्बन्धित यातायात व्यवस्था कार्यालयको प्राविधिक प्रतिनिधिको उपस्थित हुनुपर्नेछ । जुन कार्यालयमा दर्ता भएको सवारी साधन हो सोही क्षेत्रको कार्यालय वा संस्थाले मात्र त्यस्ता सवारीको लिलामी प्रक्रिया अगाडि बढाउनुपर्नेछ । जुन कार्यालयबाट लिलाम भएको हो सोही क्षेत्रको यातायात व्यवस्था कार्यालयमा मात्र (साविक वाग्मती अञ्चलमा दर्ता भएको सवारी साधनको हकमा लिलामी भएको सवारी साधन यातायात व्यवस्था कार्यालय, नारायणीमा) लिलामी दर्ताको कार्य गर्नुपर्नेछ ।

४. लिलामीबाट एक पटक दर्ता भएको सवारी साधनको पुनः लिलामी भएमा त्यस्ता सवारी साधन नियमानुसार स्क्रयाप गर्नुपर्नेछ । पुनः लिलामी भएको सवारी साधनको दर्ता गरिनेछैन ।

५. लिलाम गरिएको सवारी दर्ता गर्दा ऐनको दफा १२ बमोजिम जुन प्रयोजनका लागि आयात भएको हो सोही प्रयोजना अनुसार प्रयोग गर्ने गरि दर्ता गर्नुपर्नेछ ।

लिलामका सवारीहरू दर्ता गर्न आउँदा निम्नलिखित कागजात संलग्न हुनुपर्दछ :

१ तोकिएको ढाँचामा निवेदन फाराम भरी रु.१०। को टिकट टाँसी कार्यालयमा निवेदन दिने

२ सवारी लिलाम गर्ने निकायले न्यूनतम मूल्यनिर्धारण गरी लिलामकालागि प्रकाशन गरेको सक्कलै सूचना,

३ लिलाम गर्ने संस्थाले सम्बन्धित कार्यालयलाई सवारी दर्ता गरिदिन भनी लेखेको पत्र समावेश गर्ने,

४ सम्बन्धित व्यक्तिले लिलाम सकार गरेको रकम खुलेको पत्र वा कागजात र लिलाम सम्बन्धी निर्णयको प्रतिलिपि संलग्न गर्ने,

५ लिलाम गर्ने निकायले लिलाम गरेको सवारीको च्यासिस नम्बर, इन्जिन नम्बर, मोडेल, सिट, रङ, कम्पनी लगायत अन्य आवश्यक कुराहरू खुलाई दिएको पत्र राख्ने,

६ लिलाम गर्ने निकायले प्रमाणित गरेको लिलाम गरेको सवारीको च्यासिस नम्बर, इन्जिन नम्बर र बडी समेटको फोटो राख्ने,

७ लिलाम सकार गर्ने व्यक्तिले आफूले सकार गरेको रकम बुझाएको रसिद वा भौचर को प्रतिलिपि राख्ने,

८ माथि उल्लेख भएका सबै कागजात संलग्न गरी निवेदन प्राप्त भए पश्चात् पुनःसवारी लिलाम गर्ने कार्यालयबाट एकिन माग गरे पश्चात् सम्बन्धित कार्यालयबाट एकिन गरी पठाएको पत्र राख्ने ।

माथि उल्लेख भएका सबै कागजात संलग्न गरी निवेदन प्राप्त भएपश्चात् सवारी दर्ताकै प्रक्रिया अपनाई सवारी परीक्षण गर्दा ठीक, दुरुस्त सञ्चालन योग्य देखिएमा उक्त सवारी दर्ता गर्नुपर्नेछ । यसरी दर्ता गर्दा लाग्ने कर, सडक सुधार दस्तुर लगायतका लाग्ने दस्तुर लिई दर्ता गर्नुपर्नेछ । लिलामी हुने सवारी पूर्व अवस्थामा नियमानुसार दर्ता भएको र सडक सम्भार दस्तुर तिरि सकेको भए पुनः सो दस्तुर तिर्नुपर्नेछैन ।

११.१.६. पुन दर्ता गर्दा अवलम्बन गर्नुपर्ने प्रक्रिया

पुनः दर्ता भन्नाले नवीकरण फेल भएको ५ वर्ष नाघि सकेका सवारी साधनको पुनः दर्ता गर्ने कार्यलाई बुझिन्छ । पुनः दर्ता गर्दा देहाय बमोजिम गर्नुपर्दछ :

१. सवारी दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि संलग्न गराउनुपर्दछ ।
२. सम्बन्धित यातायात व्यवस्था कार्यालयमा आफ्नो सवारी परीक्षणका लागि ल्याउनुपर्ने हुन्छ ।
३. पुनः दर्ता गर्दा ऐनको दफा ३५ बमोजिम नवीकरण शुल्क र प्रचलित कानुन बमोजिम लाग्ने सवारी करसहितका अन्य दस्तुरहरू असुल गर्नुपर्नेछ ।
४. सवारी परीक्षण गर्दा उपयुक्त देखिएमा मात्र यस्ता सवारी पुनः दर्ता गरिनेछ ।
५. सवारी साधनको बीमा गरिएको हुनुपर्दछ ।

११.१.७. विदेशी नागरिकले सवारी दर्ता गर्दा अवलम्वन गर्नुपर्ने विषयहरू

क) निजको म्याद बहाल रहेको भिसा (भारतीय नागरिकबाहेक),

ख) सम्बन्धित दूतावासको नो अब्जेक्सन पत्र,

ग) नेपालमा कुनै पेसा व्यवसाय गरेको प्रमाण,

घ) बसोवास गरेको स्थानीय तहको सिफारिस,

ङ) भारतीय नागरिकको हकमा दूतावासले दिएको रजिस्ट्रेसन पत्र,

११.१.८. सवारी नामसारी गर्दा अवलम्बनगर्नुपर्ने विषयहरू

सवारी धनीले आफ्नो सवारी विक्री वा नामसारी गर्नुपरेमा प्रचलित कानुन बमोजिम लाग्ने दस्तुर तिरी सवारी बिक्री गर्ने तथा खरिद गर्ने दुबै पक्षको रोहवरमा निम्नानुसारको प्रक्रियापूरा गरेको हुनुपर्नेछ :

१. नियमावलीको अनुसूची-१२को ढाँचामा निवेदन फाराम भरी रु.१०।- को टिकट टाँसी कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्नेछ ।

२. सम्बन्धित सवारी साधन कार्यालयमा अनिवार्यरूपले ल्याउनुपर्नेछ । साथै सवारी सुरु दर्ता हुँदाको फोटो प्रमाणित नगरिएकाको हकमा पहिलो पटक नामसारी गर्दा इन्जिन र च्यासिसको फोटो खिची सम्बन्धित फाइलमा अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ ।

३. सवारीधनीको मृत्यु भई मृतकको नामबाट हकवालाको नाममा नामसारी गर्दा मृत्यु दर्ता प्रमाणपत्र, नाता प्रमाणितपत्र साथै मृतकको सबभन्दा नजिकको हकवाला हो भन्ने सम्बन्धित स्थानीय तहको किटानी सिफारिसपत्र ल्याउनुपर्नेछ ।

४. सवारीको नामसारी गर्दा खरिदकर्ता तथा विक्रीकर्ता दुबै कार्यालयमा उपस्थित हुनुपर्नेछ । यसरी नामसारी गर्न आउँदा सवारी खरिद विक्री गर्ने दुबैंको नागरिकताको सक्कल र नक्कल साथै ल्याउनुपर्नेछ । सवारी खरिद गर्नेको तीन प्रति पासपोर्ट साइजको हालसालै खिचेको फोटो ल्याउनुपर्नेछ ।

५. सवारी बिक्री गर्ने सवारी धनीले नामसारीका बखत उपस्थित हुन नसक्ने भई सो नामसारी हुने मितिभन्दा अगाडि सवारी धनी कार्यालयमा उपस्थित भई सम्बन्धित स्रेस्ता एवं नामसारी फारममा ल्याप्चे सही छापसहित सनाखत गर्न कार्यालयमा निवेदन दिएकामा सो निवेदन मनासिब लागी सम्बन्धित फाँटका अधिकृतले निजको सक्कल नागरिकता सहितको कागजात हेरी सो व्यहोरा प्रमाणित गरिदिएको अवस्थामा सोही सनाखतको आधारमा सनाखतको मितिले ३५ (पैंतीस) दिनभित्र नामसारी गर्न सकिने व्यवस्था कार्यालयले गर्न सक्नेछ ।

६. कुनै सवारी धनी बिरामी परी अस्पतालमा रहेको, अशक्त वा वृद्ध भई नामसारीका लागि सनाखत गर्न कार्यालयमा उपस्थित हुन नसक्ने अवस्था परी अशक्त व्यक्ति भएकै ठाउँमा गई सनाखत गरिदिन सम्बन्धित सवारी धनीको हकवाला वा खरिदकर्ताले अनुरोध गरेमा कार्यालय प्रमुखले कार्यालयको कार्यबोझ हेरी एकजना अधिकृत कर्मचारीलाई सम्बन्धित ठाउँमा (आफ्नो कार्य क्षेत्रभित्र मात्र) डोरखटाई सनाखत गराउन सक्नेछ । यसरी सनाखतबाट गरिएको नामसारीमा लिनेदिने दुबै पक्षको मञ्जुरी छ पछि कुनै उजुरबाजुर गरिने छैन भन्ने कागज गराएर मात्र नामसारी गरिदिनुपर्नेछ । यस्तो कागजातमा साबिक सवारीधनीको नजिकको हकवालालाई साक्षीको रूपमा अनिवार्य रूपमा राख्नुपर्नेछ ।

७. प्रचलित कानुनबमोजिम सवारीधनी हिरासत वा जेलचलान भएको अवस्थामा हिरासतमा राख्ने निकाय वा जेलरबाट लिखित डोरका लागि अनुरोधपत्र पेस भएपछि कार्यालय प्रमुखले डोर खटाउन सक्नेछ ।

८. सार्वजनिक सवारी साधनका हकमा नामसारी गर्दा सङ्गीतसम्बन्धी रोयल्टी तिरेको चुक्ता प्रमाणपत्र पेस गर्नुपर्नेछ । तर आफ्नो सार्वजनिक सवारीमा सङ्गीत नबजाउने भनी कार्यालयमा सही सनाखत गर्ने सवारी धनीका हकमा यो प्रावधान लागू हुने छैन ।

९. भन्सार सुविधामा आयात भएका सवारीहरू नामसारी गर्नुपर्दा भन्सार तिरेको निस्सा अनिवार्य रूपमा लिनुपर्नेछ ।

१०. कुनै एक कुटनीतिक नियोगको नाममा दर्ता भएका सवारी साधन अन्य कुनै कुटनीतिक नियोगको नाममा दर्ता, नामसारी गर्नुपर्दा परराष्ट्र मन्त्रालयको सिफारिसपत्र लिनुपर्नेछ । कुटनीतिक नियोगको नामबाट विदेशी व्यक्तिका नाममा दर्ता, नामसारी गर्नुपर्दा परराष्ट्र मन्त्रालयको पत्र, सम्बन्धित व्यक्तिको पासपोर्ट, नेपालमा बस्न पाउने कम्तीमा ६ महिना अवधि किटान भएको भिसासमेत संलग्न हुनुपर्नेछ ।

११. कुटनीतिक नम्बर प्लेटबाट भन्सार सुविधा प्राप्त नहुने व्यक्ति, संस्थाका नाममा नामसारी गर्दा भन्सार महसुल बुझाएको निस्सा र सम्बन्धित नियोगको सिफारिसमा मात्र दर्ता, नामसारी गर्नुपर्नेछ ।

१२. सवारीको नामसारी गर्दा जाँचपास प्रमाणपत्र, बाटो इजाजतपत्र, प्रदूषण परीक्षण प्रमाणपत्र, बीमा, चालु आ.व.सम्मको सवारी साधन कर, सवारी साधन आयकर दाखिला भएको विषयसमेत हेरी सो अद्यावधिक भएमा मात्र नामसारी गर्नुपर्नेछ ।

१३. नाबालकको नाममा नामसारी हुन आएमा नाबालकको जन्मदर्ता प्रमाणपत्र, संरक्षकको नागरिकताको प्रमाणपत्र तथा दुबैंको पासपोर्ट साइजको फोटो तीन/तीन प्रति लिई नामसारी गर्नुपर्नेछ, तर संरक्षक तोक्दा कार्यालय प्रमुखले पत्याएको माथवर व्यक्ति वा संस्थालाई तोक्न सक्नेछ ।

१४. सवारी जुन कार्यालयमा दर्ता रहेको छ सोही कार्यालयले मात्र नामसारी गर्नुपर्नेछ । एक कार्यालयमा दर्ता रहेको सवारी अन्य कार्यालयबाट नामसारी गर्नुहुँदैन ।

१५. सवारी आयातकर्ता कम्पनीले सवारी विक्री गरी बिल काटेको मितिले १५ दिनभित्र सम्बन्धित खरिदकर्ता व्यक्ति वा संस्थाको नाममा नामसारी गरि सक्नुपर्नेछ । उक्त म्यादभित्र नामसारी नगरेमा ऐनको दफा १६० (३) बमोजिम जरिवाना असुल गरी नामसारी गरिदिनुपर्नेछ ।

१६. सवारी दर्ता भएको कार्यालयमा कुनै कारणवश सवारी विक्री गर्ने व्यक्ति उपस्थित हुन नसकेमा सवारी सञ्चालनमा रहेको क्षेत्रको कार्यालयमा उपस्थित भई दर्ता नामसारी गर्ने अधिकारीको रोहवरमा विक्रिको (नामसारी फाराम) कागजातमा विक्री गरेको सही सनाखत गरेको प्रमाणित गरी सवारी दर्ता भएको कार्यालयमा लेखिपठाएमा त्यसको

आधारमा दर्ता भएको कार्यालयले अन्य कुराको हकमा नियमानुसार गरी ३५ दिनभित्र नामसारी गरिदिन सक्नेछ ।

१७. कुनै सवारी साधन सङ्संस्था, कम्पनी, कार्यालय वा निकायले खरिद वा विक्री गर्ने भएमा ती निकायको छापसहितको पत्र, प्रतिनिधि तोकिएको पत्र, प्रतिनिधि भएर आउने व्यक्तिको परिचयपत्र वा नागरिकताको सक्कल/नक्कल र उक्त सङ्संस्था, कम्पनी, कार्यालय वा निकाय भए दर्ताको प्रमाणपत्र, आयकर दर्ता प्रमाणपत्र, कर चुक्ता प्रमाणपत्र पेस गर्नुपर्नेछ । यसरी पेस हुने कागजात अद्यावधिक नवीकरण भएको हुनुपर्नेछ । साथै उक्त सवारी कुनै विक्रेता वा अधिकृत एजेन्ट वा डिलरसँग किनेको भएमा विक्रेताले दिएको छापसहितको बिल भर्पाइसमेत पेस गर्नुपर्नेछ ।

१८. कुनै सवारी साधन कुनै सरकारी कार्यालय, निकाय, संस्था, कुटनीतिक नियोग, अन्य कुटनीतिक सुविधाप्राप्त वा भन्सार महसुल पूरै वा आंशिक सुविधाप्राप्त व्यक्ति वा संस्थाको नाममा दर्ता भएमा तिनको नामबाट अरूको नाममा कुनै किसिमले नामसारी वा हक हस्तान्तरण गर्नुपरेमा सो सवारीको भन्सार महसुल तिरेको प्रमाणपत्र वा भन्सार महसुल क्लियरेन्स सम्बन्धी पत्र नेपाल सरकारको निर्णय वा भन्सार विभाग वा सम्बन्धित भन्सार कार्यालयको निस्सा वा पत्रसमेत पेस गर्नुपर्नेछ ।

१९. कुनै विदेशी नागरिकका नाममा दर्ता कायम रहेको सवारी साधन सो व्यक्तिका नामबाट अन्य नेपाली नागरिकका नाममा नामसारी गर्नुपरेमा बिक्रीगर्ने विदेशी नागरिकको पासपोर्ट वा परिचयपत्रको सक्कल/नक्कल, हालसालै खिचेको पासपोर्ट साइजको ४ प्रति फोटो लिई नियमानुसार गरी नामसारी गरिदिनुपर्नेछ ।

२०. सवारी नामसारी गर्नका लागि कहींकतैबाट रोक्का भएको हुनुहुँदैन । साथै कुनै प्रकारले स्वामित्व सम्बन्धी विवाद परी आधिकारिक निकायबाट उजुरी प्राप्त भएको वा मुद्दाको कारवाही चलिरहेका सवारीको हकमा सोको अन्तिम टुङ्गो लागेपछि मात्र सवारी नामसारी गर्नुपर्नेछ ।

२१. सवारीको नामसारी गर्नका लागि अनिवार्यरूपमा प्राविधिक परीक्षण गराई सो सवारी अभिलेख बमोजिम दुरुस्त भएमामात्र नामसारी गर्नुपर्नेछ । सवारी नामसारी गर्ने सिलसिलामा प्राविधिक परीक्षण गर्दा उक्त सवारीमा कुनै यान्त्रिक खराबी देखिई सञ्चालनयोग्य नभएको पाइएमा सो सवारी मर्मतसुधार गरी सञ्चालनयोग्य नबनुन्जेल सम्मका लागि सवारी दर्ता प्रमाणपत्र कार्यालयमै खिची सो व्यहोराको जानकारी स्थानीय ट्राफिक प्रहरी कार्यालयलाई दिई सोको निस्सा सम्बन्धित सवारी धनीलाई कार्यालयले दिनुपर्नेछ र सो सवारी मर्मतसम्भार भई आएपछि नामसारी योग्य देखिएमा नामसारी गरिदिनुपर्नेछ ।

२२. सवारी नामसारी गर्दा सवारी दर्ता प्रमाणपत्र नवीकरण भए/नभएको, भाडाको सवारीको हकमा बाटो इजाजतपत्र लिई नियमितरूपमा नवीकरण भए/नभएको, भाडाका सवारीले आयकर तिरेको/नतिरेको, जाँचपास प्रमाणपत्र भए/नभएको तथा सवारी साधन कर

हालसम्मको तिरेको/नतिरेको हेरी ठीक भएमा सोको निस्सासमेत पेस गर्न लगाएर मात्र नामसारी गर्नुपर्नेछ ।

२३. कुनै सवारी नाबालकका नाममा नामसारी दर्ता वा निजको नामबाट अरूका नाममा नामसारी गर्नुपरेमा ऐनमा व्यवस्था भएबमोजिम निजको संरक्षकको नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि, दुबैजनाको ३ प्रति पासपोर्ट साइजको फोटो, नाबालकको जन्म दर्ता प्रमाणपत्रसमेत संलग्न राखी त्यस्तो संरक्षकको रोहवरमा निजको सनाखतसमेत गराई नामसारी गरिदिनुपर्नेछ ।

२४. ऐनमा व्यवस्था भएबमोजिम ट्याक्टर बाहेक अन्य ठूला तथा मझौला सवारी व्यक्तिको नाममा वा ऐनबमोजिम सङ्गठित संस्था नभएको वा कानुनबमोजिम फर्म वा कम्पनीकारूपमा नियमानुसार दर्ता कायम नभएको संस्थाको नाममा निजी नम्बर प्लेटमा नामसारी गर्नुहुँदैन । दर्ता भएको सवारी साधनले आफ्नो फर्ममा उल्लेख भएको उद्देश्यविपरीत हुने गरी सवारी साधन सञ्चालन गर्न/गराउन पाइने छैन ।

२५. सवारी नामसारी गर्ने अधिकारीले नामसारी गरिसकेपछि सोको विवरण सवारी दर्ता अभिलेख तथा सवारी दर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लेख गरी त्यसमा व्यक्तिको भए व्यक्तिको तीनपुस्ते विवरण र फोटोसमेत टाँस्ने र फर्म, कार्यालय वा संस्थाको नाममा भए सो संस्थाको ठेगानासहितको सम्पूर्ण विवरण उल्लेख गरी सो संस्थाको आधिकारिक छाप लगाउन लगाई त्यसमा प्रमाणित गरी कार्यालयको छाप समेत लगाई सवारी धनीलाई सवारी दर्ता प्रमाणपत्र दिनुपर्नेछ ।

२६. प्रत्येक दिन कार्यालयबाट नामसारी गरिएका सवारीहरूको अभिलेख यसै निर्देशिकाको अनुसूची-७ बमोजिमको ढाँचामा कार्यालयमा रेकर्ड खडा गरी राख्नु सम्बन्धित फाँटवाला एवं प्रमाणित गर्ने अधिकृतको जिम्मेवारी हुनेछ ।

२७. ट्याक्टर र पावर टेलरजस्ता सवारीको नामसारी गर्नुपरेमा उपभोक्ताको नाममा नामसारी भएको ५ वर्ष पूरा भएपछि मात्र अन्यमा नामसारी गर्नुपर्नेछ । ५ वर्ष नपुगी नामसारी गर्नुपरेमा लाग्ने भन्सार पुनः तिरेर आएपछि मात्र नामसारी गर्न सकिनेछ । काठमाडौँ उपत्यकाको हकमा त्यस्ता ट्याक्टर वा पावर टेलरहरूको नामसारी हुनेछैन ।

२८. सवारी धनी देशबाहिर वा भित्र बसोबास गरी सम्बन्धित कार्यालयमा उपस्थित हुन नसकेको अवस्थामा निजको प्रचलित कानुन बमोजिम जारी भएको अधिकृत वारेसनामा पेस गरेपछि मात्र सवारी साधन विक्री वा नामसारी गर्नसकिनेछ । स्वदेश भित्रको हकमा सम्बन्धित अदालतबाट जारी भएको अधिकृत वारेसनामा हुनुपर्ने तथा विदेशमा रहेको सवारीधनीका हकमा विदेशस्थित नेपाली राजदूतावास, नियोग, महावाणिज्य दूतावासबाट जारी भएको आधिकारिक अधिकृत वारेसनामा पेस गर्नुपर्नेछ ।

२९. कम्पनी वा कानुन वमोजिम स्थापना भएको संस्थाको नाममा रहेका सवारी साधनहरूको विक्रीभई नामसारी गर्दा सम्बन्धित कम्पनी वा संस्थाको कार्यकारी समितिको निर्णयको प्रतिलिपि अनिवार्य रूपमा पेस गर्नुपर्नेछ । सम्बन्धित संस्था खारेज भई अस्तित्त्वमा

नरहेको अवस्थामा तत्तत् संस्थाका सवारी साधनहरू खारेज हुँदाका बखत भएको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

३०. विदेशी नागरिकले नामसारी गर्दा अवलम्वन गर्नुपर्ने विषयहरू

क) निजको म्याद बहाल रहेको भिसा (भारतीय नागरिकबाहेक),

ख) सम्बन्धित दूतावासको नो अब्जेक्सन पत्र,

ग) नेपालमा कुनै पेसा व्यवसाय गरेको प्रमाण,

घ) बसोवास गरेको स्थानीय तहको सिफारिस,

ङ) भारतीय नागरिकको हकमा दूतावासले दिएको रजिस्ट्रेसन पत्र,

३१. भन्सार छुट (आंशिक वा पूर्ण) मा आयात भएका सवारी साधन दर्ता तथा नामसारी गर्दा अवलम्बन गर्नुपर्ने विषय

क) भन्सार नलाग्ने व्यक्ति वा संस्थाबाट भन्सार लाग्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाममा कुनै पनि सवारी साधन दर्ता वा नामसारी गर्दा भन्सार विभागबाट सवारी साधनको हाल कायम गरिएको भन्सार महसुल असुल गरिएको सक्कलै निस्सा,

ख) भन्सार नलाग्ने भएमा सो पुष्टि हुने प्रमाण,

ग) कुटनीतिक नियोगको सवारी साधन भएमा परराष्ट्र मन्त्रालयको सिफारिस पत्र,

घ) सडक सम्भार दस्तुर, दर्ताशुल्क, सवारीकर लगायतका रकम भुक्तान भएको प्रमाण,

ङ) भन्सार नलाग्ने सवारी साधन निजी संस्था वा फर्मको नाममा नामसारी हुने भएमा सम्बन्धित निकायको सिफारिस पत्र ।

११.२. जाँचपास (प्राविधिक निरीक्षण/परीक्षण)

भाडाका सवारीहरूको जाँचपास प्रत्येक ६/६ महिनामा गर्नुपर्ने कानुनी व्यवस्था रहेको छ । यसरी जाँचपास गर्दा निम्नानुसारको प्रक्रियाअवलम्बन गर्नुपर्नेछ :

१. नियमावलीको अनुसूची-४० को ढाँचामा निवेदन फाराम भरी रु.१०।- को टिकट टाँसी कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्नेछ ।

२. सबै सार्वजनिक सवारी साधनहरू, शैक्षिक संस्थाका सवारी साधनहरूको प्रत्येक ६/६ महिनामा अनिवार्य रूपमा सवारी जाँचपास गराउनुपर्नेछ ।

३. बाटो इजाजतपत्र जारी हुनुअगावै प्राविधिक निरीक्षण गराई जाँचपासको प्रमाणपत्र लिएको हुनुपर्नेछ ।

४. जाँचपासका लागि सम्बन्धित सवारी साधन अनिवार्य रूपले कार्यालयमा ल्याउनुपर्नेछ ।

५. यसरी जारी भएको जाँचपास प्रमाणपत्रको म्याद ६ महिना सम्मको रहनेछ र सो अवधि भुक्तान भएको ७ (सात) दिनभित्र पुनः जाँचपास गराउनु पर्नेछ ।

६. जाँचपास गरिने सवारी साधन प्रदूषण परीक्षणको व्यवस्था लागु भइसकेको क्षेत्रका हकमा प्रदूषण परीक्षण गराई हरियो स्टिकर प्राप्त गरेको हुनुपर्नेछ ।